

מועלי כל הארצות התאחדו!

על כידונים
אי אפשר לשבת
עמ' 4-5

זה הדרך

زوهديرج ZO HADEREKH

גיליון 39 / 9 באוקטובר 2024

שנה למלחמה

גיליון מיוחד

עיריית ת"א-יפו תומכת בגזענים

"הפרדה מגדרית בבתי ספר, חלוקת מלגות לאברכים, וטענות כי 'זה מה שקורה כשאין לנו בית מקדש' אחרי שיחות עם משפחות החטופים: עיריית תל אביב החליטה להעביר כמיליון שקל לגופי דת בעיר, מתוכם כ-107 אלף שקל לגרעינים תורניים עם אג'נדת הדתה מוצהרת. לאורך השנים נאבקו התושבים במהלכים שנעשו בעיר".

איילת פישביין, "המקום הכי חם בגיהנום", 20.9

גזען, תמוך בטראמפ

"מארק רובינסון, המועמד הרפובליקני לתפקיד מושל קרוליינה הצפונית, הגדיר את עצמו כ'נאצי שחור', הביע רצון להיות בעל עבדים, כתב תגובות נלהבות לסרטוני סקס של טרנסג'נדרים וכינה את עצמו 'סוטה מין' - כך עולה מתחקיר שפורסם ברשת סי.אן.אן. רובינסון תקף בחריפות את מרטין לותר קינג, לוחם זכויות האדם של השחורים בארה"ב והצמיד לו כינויי גנאי. כששמשמש אחר האשים אותו בהשתייכות לקו-קלוקס-קלאן - רובינסון כתב: 'אם הייתי בקו-קלוקס-קלאן הייתי קורא לו מרטין לוציפר קון'. רובינסון הוא תומך נלהב במועמד לנשיאות טראמפ ואף הצטלם עמו בביתו בפלורידה. טראמפ אף כינה אותו 'טוב יותר ממרטין לותר קינג'. נפגשתי המון עם רובינסון והוא יוצא מהכלל' הוסיף".

מיגל הינמס, כתב "אל פאייס" בארה"ב, 21.9

הלכו הנהג והלימוזינה

"סער נאלץ לחשוף מיהו ומהו. הפוליטיקאי, שבעבר העיד על עצמו כי מעולם לא היה לו רישיון נהיגה וגם אין לו צורך בכזה משום שיש לי נהג', לא היה מסוגל לעמוד בפיתוי. לשר ביטחון הרי יש את הצבא הגדול ביותר של נהגים, טייסים, עוזרים, מזכירים ויועצים. אז איך אפשר להגיד לא?"

גיאל רולניק, "דה מרקר", 20.0

דברים בשם אומרם

כהנא חי במשטרת ישראל

"מקריית או מסר חד? פרסמנו הבוקר כרזה רשמית של המשטרה הקוראת לאזרחים להתגייס לשורותיה. הצבעים בהם נעשה שימוש הם צהוב ושחור, צבעים המזוהים בין היתר עם תנועת 'כהנא חי' ו'כך' שהוצאה מחוץ לחוק. האם מישהו במשטרה ניסה להתחנף לשר ולקרן לאוכלוסיות שיחושן הזדהות עם הצבעים?"

ציוץ של העיתונאי יניר קוזין, 16.9

השר ברקת או הרשות להגנת בעלי ההון

"בחסות המלחמה המתמשכת ותדירות האירועים הקיצוניים, המייצרים חוסר קשב ציבורי לנושאים שבשגרה, מקדם שר הכלכלה ניר ברקת את ביטול חובת סימון המחירים, ההישג הצרכני המרכזי שנרשם בישראל בעשורים האחרונים. חובת סימון המוצרים נכנסה לתוקף ב-1998 ומאז נעשו לא מעט ניסיונות לבטלה, בדחיפת הקמעונאים. אלא שהפעם מי שדוחף לשינוי הוא לא אחר מאשר השר ברקת, שעל היחסים הידידותיים שלו עם הקמעונאים אפשר היה ללמוד בין היתר כשפתח עמם קבוצת וואטסאפ בניהולו, לטובת קידום מהלך לו התנגדה הממונה על התחרות מיכל כהן, בעיצומה של חקירה בחשד לתיאום מחירים שניהלה נגד חלקם".

נורית קדוש, "כלכליסט", 17.9

רשימה שחורה נגד ההשתקה והשתקה

"בפרסומים לקראת אירוע להקות הפאנק 'הרשימה השחורה', שהתקיים בסוף השבוע שעבר במועדון הגדה השמאלית בתל אביב, צוין כי הוא מבקש לצאת 'נגד השתיקה וההשתקה'. השעה הייתה שעת צהריים ואל המקום זרמו עוד ועוד צעירים וצעירות בחולצות של הלהקות או בכגדים שחורים. כולם הגיעו לחזות בהופעותיהן של שש להקות שהתאחדו 'נגד אי הצדק, ההרס ומלחמת הנקם בעזה, נגד הפשיזם והמשיחיות הגואים בממשלת ישראל ובחברה הישראלית כולה, ונגד התמססות רעיון השלום לצד העמקת הקונפליקט והשנאה'. הציטוט הזה, הלקוח מפגזון שחולק לקהל במקום כהסבר לחיבור בין הלהקות — מגלם בתוכו את הסיבה בגללה זכה הערב בשם 'הרשימה השחורה' — אותה רשימה, שכללה הלכה למעשה שמות להקות 'שמאלניות-רדיקליות מדי'".

שירה נאות, "הארץ", 15.9

מוסוליני נגד הפשיזם

"ראשל מוסוליני, נכדתו של הרוזן הפשיסטי בניטו מוסוליני, החליטה לנטוש את מפלגת הימין הקיצוני 'האחים של איטליה' של ראש הממשלה ג'ורג'יה מלוני. לדברי מוסוליני, חברת מועצת העיר רומא, לממשלה ולמפלגה השלטת 'עמדות קיצוניות מאוד הפוגעות בזכויות האזרח'. יצוין שמוסוליני מתחה ביקורת קשה על האידיאולוגיה הפשיסטית".

"לה רפובליקה", 13.9

מכתבים למערכת

הדתה, פשיזם וקפיטליזם

אבישי ארליך מתייחס ב"זו הדרך" (18.9) לקשר בין ראש הממשלה בנימין נתניהו לנציגי הציונות הדתית הבולטים בממשלת הימין: השרים איתמר בן גביר ובצלאל סמוטריץ'.

אך הכותב מתעלם מהיבט חשוב בקשר זה.

עוד בנעורי למדתי על שלושה מושגים המאפיינים את הימין: הדתה, פשיזם, קפיטליזם. אלה מושגים שונים ובעלי הגדרות שונות ומגוונות, אבל הדת שירתה תמיד את הימין ואף את הסדר החברתי הקיים לאורך כל ההיסטוריה. אם מתייחסים לתופעה הקרויה כעת בישראל "הציונות הדתית", אנשיה הם נושאי הדגל של הפשיזם בישראל.

בין היתר הם טוענים "שכל עזה היא חמאס" (כפי שכהנא "הוא כל עם ישראל"). וכיוון שהוכח שלא ניתן 'לנצח את החמאס', כלומר לעקור מהשורש אידיאולוגיה פוליטית-דתית בה דוגלים חלק מהפלסטינים ברצועה ובגדה שתחת כיבוש, אז הם דורשים "זמן", הרבה זמן, כדי להמשיך במלחמה נפשנית שסופה אינו נראה באופק.

י. מר, חיפה

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

בתום שנה של מלחמת נקמה, הפקרה והרעבה 'תוכנית האלופים' - שלב בטרנספר

רבה. אחד מהם הוא - "תוכנית האלופים" שהגה אלוף במיל' גיורא איילנד, הקוראת לשימוש בסיוע ההומניטרי להשבת החטופים ולהכרעת החמאס". לפי תוכנית זו, יכריז הצבא על צפון הרצועה כשטח צבאי סגור ויטיל מצור מלא על האזור עד לכניעת החמאס. האזרחים הפלסטינים בשטח, כ-300,000 איש, יצטרכו לבחור בין להיעקר שוב או לחיות תחת מצור, ללא מים, מזון ותרופות. בתוכנית מצוין כי במידת הצורך יש ליישם אותה גם באזורים אחרים ברצועת עזה.

הרס וחורבן באל-בורייג' שבמרכז הרצועה (צילום: וואפא)

"תוכנית האלופים" אינה אלא מכבסת מילים לתוכניתה של ממשלת הדמים: הרחבת הטרנספר של העזתים והנצחה של שליטה צבאית ישראלית ברצועה. מבחינתה הוגיה, ההשפעה ההרסנית של התוכנית על העזתים אינה כלל פקטור. חייהם ובריאותם של תושבי עזה החפים מפשע מעניינים את הממשלה והצבא כקליפת השום. אך ההשלכות ההרסניות של יישום התוכנית הזאת ישפיעו גם על הישראלים.

לפני כשבועיים דיווחו כמה כלי תקשורת כי נתניהו וגלנט דנים ב"תוכנית האלופים". מאז נעשים מהלכים המצביעים על התחלת יישומה. כך, למשל, אוגדה 162, ששהתה בציר פילדלפי, הועברה לפעול באזור ג'באליה שבצפון הרצועה. מקורות מקומיים מסרו השבוע לרשות הידיעות הפלסטינית "וואפא", כי כוחות הכיבוש חדרו למזרח מחנה ג'באליה והטילו מצור על בתיהן של עשרות משפחות ועל בתי ספר המאכלסים עקורים. לכך גם הצטרפה הידיעה שפורסמה ב"הארץ" (6.10), לפיה הממשלה דנה בהעברת האחריות לסיוע ההומניטרי בעזה לידי צה"ל. צעד כזה יאפשר לצבא לקיים מצור ולמנוע מסיוע להיכנס לצפון הרצועה.

הציבור צמא לשיקום

הרחבת המלחמה לזירות נוספות מסיטה את הזרקור הציבורי מהמצב בעזה, בין אם מדובר בהפקרה המתמשכת של החטופים או בפשעים שמחולל הצבא. באמצעות מהלך זה עולה בידי הממשלה להשקיט את הזעם הציבורי, אשר הגיע לשיאו בתחילת חודש ספטמבר סביב חילוץ גופותיהם של ששת החטופים והשביתה שהכריזה ההסתדרות. קברניטי הממשלה מפילים ציבורי הישראלי עייף, מותש וכואב לבור שיהיה קשה מאוד לצאת ממנו. שעה שהציבור צמא לשיקום, מבטיחה הממשלה רק עוד טראומה וכאב לישראלים ולפלסטינים.

הדבר החשוב ביותר כרגע הוא - להחריף את המאבק למען עסקת חטופים-שבויים ולהפסקת אש. עסקה כזאת יכלה למנוע את ההסלמה המסוכנת בצפון, ועדיין יש ביכולתה לעצור אותה. אולם אין לצפות שעסקת חטופים לבדה תערוב לביטחון אמתי לשני העמים. רק פתרון מדיני הכולל את סיום הכיבוש, הקמת מדינה פלסטינית בצד ישראל ופתרון לסוגיית הפליטים הפלסטינים, הוא הערובה לביטחון. לשם כך, עלינו להרחיב ולחזק את המאבק היהודי-ערבי המשותף למען שלום, צדק ושוויון. בשנה האחרונה הייתי שותף במאבקים רבים כאלה, והם הצליחו לשמר אותי אופטימי.

דויד מרגלית

שנה לאחר הטבח הברוטלי של החמאס באנשי עוטף עזה ופסטיבל נובה וחטיפתם של 250 למעמקי הרצועה, ליבי מתמלא בכאב מהמחשבה על אותו יום ארוך. המוות, הפחד, הייאוש והבלבול שחשו כל כך הרבה אנשים באותו יום ובשנה שאחריו, ימשיכו ללוות אותנו כחברה עוד שנים רבות קדימה. ליבי מלא כאב לא פחות על עשרות אלפי הפלסטינים בעזה שנהרגו מההפצצות צבא הכיבוש במלחמת הנקם שלו: אלפי אנשים, נשים, ילדים ומבוגרים שנהרגו או שחייהם התמוטטו כליל בשם נקמת הדם הישראלית. שכונות שלמות, בתי ספר, אוניברסיטאות ושווקים, שבעבר היו שוקקי חיים, כיום הרוסים. אלפי משפחות עקורים חיות בתנאים קשים ובלתי אנושיים ובפחד מתמיד מהעמיד לבוא.

כואב לי לראות את השינויים שחלו בחברה הישראלית בה גדלתי. הפכנו חברה האדישה לכאב ולמוות. חברה שאפילו אחרי שנה של מלחמה קשה ומכאיבה, הולכת כשיכורה אחרי להטוטים ביטחוניים בלבנון ובמדינות האזור. זו תוצאה של שנים ארוכות של שלטון ימין פופוליסטי, ציני ואכזרי, שהצליח להקנות למילה 'שלום' משמעות של חולשה וכניעה ולהציג את המלחמה כאמצעי בלעדי להשגת ביטחון.

אך מלחמה רב-זירתית זו לא מובילה לביטחון. אני בספק שיימצא בארץ אדם שחש בטוח יותר ב-6 באוקטובר 2024 מאשר שנה לפני כן. ההפצצות הברוטליות על עזה רק הרחיבו את מעגל האלימות והוסיפו עוד כאב ושכול לאזור שגם קודם לכן דימם.

המלחמה לא מצליחה, וגם לא תצליח, להבטיח לאזרחי ישראל שלא יקרה 7 באוקטובר נוסף. זאת משום שעבור ממשלת הימין, המלחמה היא כלי להשגת המטרה הגלויה והחשובה ביותר שלה - סיפוח השטחים הפלסטיניים הכבושים תוך רמיסת שבירי הדמוקרטיה הישראלית. כך לדוגמה, תחת ערפל המלחמה, הפקיע סמוטריץ', בכובעו כשר במשרד הביטחון, סמכויות מידי המינהל האזרחי והעבירן לפקיד תחתיו. בכך העביר בפועל שטחים רבים משליטה צבאית לאזרחית, שמשמעה - סיפוח. לכך נוספו עשרות מאחזים חדשים ושיתוף הפעולה ההדוק בין טרור המתנחלים לצבא. למען השגתה של מטרה זו, תמשיך הממשלה הנוכחית להחריף את המלחמה ולהקזיז את דמם של שני העמים.

הנצחת השליטה ברצועה

בצל התרחבות המלחמה ללבנון, לתימן וליראן, מתחוללים תהליכים חדשים, שלא זוכים בתשומת לב ציבורית

על כידונים אי אפשר לשבת

שהיו שופטים בירושלים? מישהו עוד זוכר את הטייסים במילואים מטייסת 69 שסירבו להתנדב? מישהו יודע מה הם עושים עכשיו? מישהו זוכר את המחאה, את שקמה ברסלר? לא שמענו אותה בזמן האחרון. מישהו זוכר שאפשר היה להפגין ולהביע מחאה לפני שאסרו התקהלות מחמת טילים? מישהו זוכר שמרצים ומורים יכלו לדבר בכיתות, והטלוויזיה לא הייתה רק חסון וסגל? מישהו זוכר שהייתה כאן פעם אופוזיציה ואפילו לוחמת? מישהו זוכר מה סהר אמר על נתניהו? מישהו זוכר שהיו פעם בחירות ואפשר היה להחליף ראש ממשלה? מישהו זוכר שדיברו על שלום ועל הקו הירוק? ישראל מימין ועד שמאל ציוני סבורה שתוכל לחיות בלי פתרון הבעיה הפלסטינית, בעוד שזו מתפוצצת שוב ושוב בפניה במלחמה שלא הייתה כמותה. הישענות נתניהו על החמאס כדי למנוע מו"מ מדיני מתיישבת עם ההתעלמות מהסימנים שחמאס התכונן שנים להתקפה. זה חלק מהלוח רוח של רוב היהודים בישראל: זלזול בפלסטינים; ביסוס הביטחון על כוחנות; וכמיהה לנקמה ולניצחון סופי ונצחי. סינוואר הצליח להחזיר את הבעיה הפלסטינית למרכז הבמה העולמית, אך באיזה מחיר נורא לנו ולעמו? באיך כבוד בחיים, השאירה ישראל לפלסטינים רק את כבוד המוות כשהידים. 'שטפון אל-אקצה' הוא תוצאה נוראה של ייאוש, 'ברירת שמשון', מיטוט הבית על יושביו. קשה לתפוס מה סבר סינוואר שיקרה אחרי מסע הרצח בעוטף עזה.

הרס ופירוק המדינות הערביות באזור

אי-אפשר להבין את המצב הנוכחי במזרח התיכון בלי להבין את התהליכים הארוכים של הרס ושל פירוק המדינות הערביות השכנות לישראל: הרס לבנון מאז מלחמת האזרחים; הרס עיראק אחרי סדאם חוסיין; והרס סוריה מאז מלחמת האזרחים; חולשתה של מצרים מאז מהפכת האחים המוסלמים; ההרס והפילוג בלוב ותימן. רק באיך מדינה מתפקדת, כשאין מונופול מרכזי על אמצעי האלימות, יכלו לצמוח ולהתקיים אל-קאעידה, דאע"ש ומיליציות ה'פרוקסי'. רק הודות לפירוק המדינות מסביב, יכול היה קאסם סולימאני לטוות את ה'רב-זירותיות' ('טבעת האש') כחלק מדוקטרינת הביטחון האיראנית יחד עם פיתוח גרעיני. הפיסת ביטחון זו נשענת על גיבוש כוחות תת-מדינתיים מגוונים, שנוצרו מהתפוררות המדינות ומחיבורן לאיראן ע"י מימון, חימוש והדרכה. כל זה תוך יצירת אחדות מטרה ביניהן באמצעות אידיאולוגיה ההתנגדות אסלאמית שבמרכזה - מאבק פופוליסטי של המדוכאים (לא במשמעות המרקסיסטית המעמדית) נגד המערב, נגד ארה"ב ובעלת בריתן העיקרית באזורנו, ישראל, למען יצירת אומת מאמינים דתית, פן-אסלאמית בראשות נציג-האל האייתולה. החזון האיראני אינו חזון שמאל; הוא חזון משיחי אפוקליפטי כמו חזון הימין המשיחי בישראל.

ישראל בחרה להרחיב את המלחמה

מראש השנה נמצאת ישראל, דה-פקטו, בתחילתה של מלחמה רב-זירתית עם הפלסטינים, חיזבאללה, החות'ים ואיראן. המלחמה הזאת לא הייתה חייבת להתרחב; עדיין ניתן להגיע להסכם עם חמאס. אך ישראל בחרה להרחיב אותה. זו מלחמת ברירה. ממשלת הימין מלא-מלא, ללא התנגדות האופוזיציה הציונית, בחרה לסרב להסכם עם חמאס ובכך

פעילי חד"ש ושוחפות השלום בהפגנה נגד ממשלת הימין ולמען עסקת חטופים (צילום: אריק מרמור / פלאש 90)

זו הייתה השנה הארוכה ביותר בתולדות מדינת ישראל. עתיד ישראל לוט בערפל קרב של מלחמה ממושכת ללא מטרה גלויה, ללא תאריך סיום ובלי תג מחיר. בגדה מתחוללת מערכה אכזרית של שוד שטחי B, ומניעה סופית של אפשרות הקמת מדינה וקיום לפלסטינים. הממשלה, הצבא והמשטרה עובדים עבור המתנחלים. 'ברית אברהם' - סעודיה, ארה"ב וישראל - מאיימת לנתק את הפלסטינים מתמיכה ומסולידריות ערבית ואסלאמית.

במסגרת הנקמה בעקבות 7.10, הרסה ישראל את עזה, רצחה יותר מ-40,000 ודררה את העזתים לפליטים רעבים וחסרי כל. בישראל כ-100,000 נאלצו לנטוש השנה את בתיהם וחיים בשכול, בטרואמה ובלא תמונת עתיד. החזרת החטופים, סמל הערבות ההדדית ומטרה מוצהרת ראשונה של המלחמה, מתמוססת נוכח סירובה של ישראל לצאת מעזה ונוכח תיעדופן של זירות אחרות. בין ישראל לבין לבנון פרצה מלחמה הכוללת גם את סוריה, עיראק ותימן. המלחמה תימשך כנראה עוד זמן רב. צבא ישראל עסוק בהרס שיטתי של הגדה, עזה ולבנון. איראן התייצבה זה-עתה לצד לבנון. ארה"ב ונאט"ו תומכות בישראל. המלחמה הפכה אזורית. המילואים הפכו קבע: מגויסים שוב ושוב. המגויסים מאבדים חיים, עבודות, עסקים ולימודים. ילדיהם במצב חד-הורי ומערכת החינוך כמעט שאינה מתפקדת. לא עובדים, לא לומדים, לא בונים (איסור כניסת פועלים פלסטינים). הוצאות הממשלה מרקיעות, המחירים גבוהים להחריד, המשקיעים נעלמים, החוב מגולגל לעתיד, המשק מצטמק והאמון הבינלאומי בכלכלת ישראל צונח. צעירים עוזבים את הארץ ברבבות. חלק ניכר של האוכלוסייה במועקה. כיום ישראל היא מדינה מבודדת ומצורעת, שידידה בעבר מתרחקים ממנה. לא טסים לישראל, קשה לצאת ולבוא לארץ, אין תיירים. במוסדות האו"ם זוכה ישראל למעמד פושעי מלחמה ומחוללי השמדת עם. כשראש ממשלתה נואם באו"ם, הנציגים ברובם קמים ועוזבים. על מזכ"ל האו"ם נאסר לבקר בארץ.

מישהו עוד זוכר את התיקים 1000, 2000, 4000? את השמפניות, את הסיגרים, את מוזס והצוללות? את משפט נתניהו? מישהו עוד זוכר שנאבקו נגד האפשרות של נתניהו להיות רה"מ בעוד הוא במשפט? מישהו עוד זוכר שהיו כאן פעם ועדות חקירה ממלכתיות על נושאים שבהם הממשלה או ראשיה כשלו? מישהו עוד זוכר שנתניהו הוא האחראי למחדל 7.10? מישהו זוכר את הרפורמה המשפטית? מישהו עוד זוכר

איראן וגם ישראל הן מדינות פגיעות מאוד: ישראל הצפוה והקטנה, ואיראן התלויה במסופי הנפט ובנמלי נפט פגיעים, שעליהם מושתתת כמעט כל כלכלתה. אין בין ישראל ואיראן עוינות היסטורית עמוקה ואין בינן גבולות משותפים. פתרון הבעיה הפלסטינית עשוי לשים קץ ליריבותן, גם האידיאולוגית. הן היו ידידות בעבר, תחת משטר פרו-אמריקאי.

אבל ישנו גם גורם פנימי להרחבת המלחמה: המחאה נגד נתניהו נמשכה כל השנה למרות הלחימה בעזה, תוך שדגשיה מתחדשים עם השתנות סדר היום הלאומי. מצב מלחמה הוא תירוץ קלאסי לביטול זכויות הפרט וזכויות אזרחיות; זה הזמן לרפורמה שלטונית. במסגרת מצב לוחמה אפשר בייתר קלות להפסיק מחאה ולהשתיק התנגדות פנימית. הממשלה הפשיסטית בישראל רוצה לחסל את הבעיה הפלסטינית בטרנספר, בסיפוח השטחים הפלסטיניים ובהכנעה מוחלטת של הפלסטינים אזרחי ישראל ושנמוכם לסטטוס של נתינים.

הבזק הלבנוני

העברת עצימות המלחמה ללבנון מסיטה את תשומת הלב מעזה וממחויבות הממשלה להחזרת החטופים. הדחיקה הצידה של הלחץ לשחרור החטופים מקלה על הסירוב לדרישת חמאס שצה"ל ייצא מעזה כחלק מעסקת החטופים. ממשלת הימין רוצה להחזיק בעזה וליישב אותה במתנחלים. סמוטריץ' ובן-גביר לא ויתרו על חונם, וראש הממשלה הפשיסטית תלוי בהם להמשך שלטונו. הרחבת המלחמה ללבנון ולאיראן דוחה את פתרון בעיית עזה לפחות עד לאחר הבחירות בארה"ב. מלחמה בפועל בלבנון תקשה על כל נשיא/ה חדש שייבחר להפסיק אותה באמצע. יתכן שדחיית סיום הפעולות בעזה תימשך עד הכרעה בלבנון כדי לשבור את רוח ההתנגדות של חמאס. צריך לזכור ולשמור בפוקוס שמתנהלת מלחמה בגדה, בעזה ובלבנון גם כאשר לא מציבים את שלושת האתרים באותה דרגה.

רבים עוד זוכרים את הכניסות הקודמות של ישראל ללבנון. להיכנס היה יחסית קל. בהתחלה היו גם לבנונים שזרקו אורז. אך עם הימשכות הסבל וההרס, בסוף כולם שונאים את הכובש ומתחילה מלחמת גרילה ארוכה ומדממת. במלחמת לבנון האשונה חלפו 18 שנה עד שישראל יצאה. ישראל רוצה לא רק רצועת ביטחון (כפי שנקבע בהסכם 1701). כדי שאנשים יוכלו לחזור לבתיהם בצפון, צריך שלא יהיה מי שינסה לשלח טילים לצפון. טילים, אגב, אפשר לשגר גם מצפון לליטני. לכן יהיה צריך להשמיד את חיזבאללה בכל לבנון כמו את חמאס בכל עזה. אבל חיזבאללה הוא בקרב עמו, יגידו. אי אפשר להבדיל. בלבנון ייהרגו ויפצעו זקנים, נשים וילדים כמו בעזה. היעד של להשמיד את חיזבאללה הוא קשה כמעט כמו להשמיד את השיעים בלבנון (כ-40%). אין לישראל פתרון בלבנון.

אנחנו קוראים להפסקת המלחמות והכיבוש בגדה, ברצועה ובלבנון עכשיו. אנו קוראים להסכמה לפתרון הסכסוכים בדרכי שלום בלבד תוך הכרה הדדית בזכות להגדרה עצמית של ישראל, בזכותם של הפלסטינים למדינתם בפלסטין, ובזכותם לאזרחות שווה ולהכרה בתרבותם במדינת מושבם. אנו קוראים לשחרור מידי של כל החטופים והעצורים ללא תנאים נוספים. אנו קוראים לפירוץ גרעיני של המזרח התיכון. אנו קוראים לישראל וללבנון להתחיל במשא ומתן ליישוב המחלוקות לגבי הגבול בין ולפרוק נשק המיליציות כך שיפעלו כמפלגות פוליטיות. אנו קוראים לכל המדינות להשתתף בעשיית שלום במזרח התיכון, ולאום - ליצור את המכניזמים ולהקים את הכוחות הדרושים ליישום ההסכמים ולשיקום האזור.

אבישי ארליך

לסיים גם את התערבות חיזבאללה בצפון ולשחרר את החטופים בעזה. נתניהו בחר להרחיב את המלחמה בלבנון במקום לצמצמה. בלבנון עשתה ישראל פעולות ראויה מתגרות, חלקן בלתי-חוקיות, שנועדו לדחוף את איראן לפעולה. ישראל הסלימה בכוונה את העימות המקומי למלחמה אזורית והפכה את המאבק בחמאס למאבק על הגמוניה אזורית. ישראל משתמשת בטבח בעוטף עזה כדי לגייס לגיטימציה, תמיכה ושת"פ מערבי (וערבי) לעימות עם איראן.

לארה"ב נוח להציג את עצמה כעומדת מהצד, כאילו מחוץ לתמונה: כמגבילת המלחמה לתחומי המשפט הבינלאומי; כמתווכת הגונה וניטרלית; כמונעת 'הפרזת' ישראל' כשזו פועלת כפושעת מלחמה; כנדיבה, מגישה מזון ותרופות (מזח עזה שלא פעל). נוח לארה"ב לטעון שלא יודעה לפני הפעולות הישראליות. מי יכול לבדוק זאת? כל זה טיוח. פרשנים (כאלון פנסק) המפיצים דעה זו בציבור "הליברלי" בישראל יודעים שהם מטייחים. ארה"ב מבינה מצוין מה קורה במזה"ת. בידן הוא שועל קרבות ותיק. ההפצצות הכבדות שארה"ב כאילו מנעה מישראל במערכה הראשונה, הוטלו בידי ישראל במערכה השנייה - בחיסול נסראללה במקלט התת-קרקעי בדאחיה. האיסור שהטיל בידן על כיבוש רפיח, כאשר ישראל עדיין ניסתה לטרנספר את תושבי עזה בכיוון סיני, נעלם כאשר ישראל נואשה מכך שהפלסטינים יברחו למצרים והחליטה על כניסה לרפיח ועל חסימת הצד המצרי.

פיקוד מרכז של נאט"ו מעודכן מראש על כל מהלך ישראלי שכן הוא נמנה עם מאשריו. כך זה כשירדן, עיראק וסעודיה, יחד עם הצי האמריקני והבריטי, מגינים על שמי ישראל. ארה"ב מצהירה שהיא תומכת ב"זכות ההגנה" של ישראל. השאלה נותרה: מי ואיך מפרשים מה כוללת זכות הגנה זו? גם הריב והמשבר, לכאורה, בין בידן ונתניהו הם שקריים. אין כמעט שבוע שנציגי בידן אינם משתתפים בדיונים בישראל. בידן ונתניהו נפגשים כשצריך. לנתניהו יש שר מיוחד לענייני ארה"ב, רון דרמר, הפועל בנפרד משר החוץ. קיים שיתוף פעולה מלא בין המטכ"ל למטה פיקוד מרכז של נאט"ו בראשות גנרל קורילה. ארה"ב תומכת בישראל בכל המוסדות הבינלאומיים; מספקת לה עורף הגנתי צבאי; מממנת חלק ניכר מהתקציב הצבאי הישראלי ואת המחקר הצבאי - לאחרונה סיפקה ארה"ב 5 מיליארד דולר ל'קרן אור' - נשק הלייזר הישראלי. ישנה תלות מוחלטת של ישראל בייבוא נשק ותחמושת מארה"ב. ישראל היא עיקר הכוח האמריקאי המוצב קבע במזה"ת. לעיתים הוא נזקק לסיוע - אך הוא לא עצמאי: מידת האוטונומיה שלו בידי ארה"ב.

הגורמים להרחבת המלחמה

לבחירה של הממשלה הנוכחית במלחמה אזורית ישנם גורמים רבים והיא שווה ניתוח נפרד. כאן ייאמר רק שמלחמה עם איראן נמצאת על שולחן הדיונים של הממשלה ושל הצבא כבר יותר מעשור. בשבירת ההסכם הגרעיני האיראני בידי טראמפ ב-2018 הייתה לישראל השפעה רבה. ישראל שאפה והצליחה לגבש סנקציות כלכליות קשות וחונקות על איראן. התגובה האיראנית הייתה - מירוץ למצב סף-גרעיני בהעשרה ובפיתוח הפצצה וטילי שיגור. איראן הגיבה גם בהשקעה גוברת בפרוקסיס שלה בהתאם לדוקטרינת 'טבעת האש' של סולימאני. איראן חתמה, כמו כן, ב-2022 על חברות ב'ברית שנגחא' בראשות רוסיה וסין.

מול איראן פיתחה ישראל את ההגנה התלת-שכבתית שלה ויצאה למלחמות המב"מ בניסיון למנוע העברות נשק מדויק לפרוקסיס. גם ישראל וגם איראן משקיעות ביריבותן חלק ניכר ממשאביהן על חשבון השקעה בצמיחה וברוחה. אך גם

חברי בנק"י מפגינים למען שחרורו של סרבן הגיוס טל מיטניק (צילום: בנק"י)

ריאיון עם מינא עלאא אלדין, מזכ"לית ברית הנוער הקומוניסטי הישראלי

ממשיכים להיאבק למען עתיד טוב יותר

התיכונים סטים במחוז נצרת. כשהתרחבה המעורבות שלי בתנועה, שיתפתי פעולה עם סניפים שונים ולמדתי איך הפעילות מתנהלת במקומות אחרים.

ב-2021 נבחרתי למזכירת סניף יפיע של בנק"י, וזאת לאחר 8 שנים שלא נבחר מזכיר לסניף. הייתה לנו פעילות מצוינת בסניף. ארגנו פעילויות חברתיות ופוליטיות מגוונות יותר מאלה שאנחנו עושים בדרך כלל.

היו לנו גם קבוצות של בני עמל. הסניף שלנו ארגן קייטנות. הטילו עלי לרכז אותן פעמיים. ב-2022 נבחרתי לתפקיד מזכירת מחוז נצרת, שהוא המחוז הגדול והפעיל ביותר של בנק"י. במסגרת המחוז פועלים סניפים רבים והוא יוזם ופעילויות מגוונות. מאז 2022 הצלחנו להקים במחוז כמה סניפים חדשים.

בנק"י ציינה לאחרונה 100 שנות פעילות, וכפי שצינת אנחנו בפתחן של 100 שנים נוספות. מהם האתגרים שעמן מתמודדת התנועה כעת?

האתגרים רבים. אנו משקיעים בחינוך רעיוני, במיוחד למדריכים. אם נצליח בזה, נוכל להתגבר על כל המכשולים שיהיו בדרכנו. בשנתיים הקרובות בכוונתנו לשפר את שיתוף פעולה בין כל הסניפים והמחוזות של בנק"י ולחזק את השותפות ואת המאבק הערבי-יהודי.

הוועד המרכזי שנבחר בוועידתנו השנה צריך לעבוד קשה כדי לחזק את השותפות ולאת הקשר הישיר עם הסניפים. חשוב גם לקיים מפגשים בין הסניפים, במיוחד בין חברינו היהודים והערבים. כמה מהסניפים פוגשים סניפים אחרים רק לעתים רחוקות. משום שלא תמיד יש זמן לדבר, להכיר ולעבוד יחד. כאשר נכיר זה את זה, העבודה שלנו בשטח תהיה יעילה יותר ומוצלחת יותר.

מלאות מאה השנה לתנועה צוין בעיצומה של המלחמה הרצחנית בעזה. רצינו לערוך אירוע חגיגי לציון המועד של מאה שנים, אבל בשל המלחמה לא יכולנו לחגוג. אנחנו מחכים לימים שמחים יותר - אי אפשר לעשות פסטיבל כשהמצב קשה ממש.

מינא עלאא אלדין ממחוז נצרת של ברית הנוער הקומוניסטי הישראלי, נבחרה בוועידת התנועה, שנערכה בחודש יוני האחרון, לכהן כמזכירה הכללית של בנק"י. בריאיון לביטאון התנועה "קול הנוער", המתפרסם בתל אביב, סיפרה עלאא אלדין על הפעילות של בנק"י ועל ההיסטוריה של התנועה מאז הקמתה ב-1924. להלן הריאיון בקיצורים מעטים.

מהי בנק"י ומה היא מסמלת בעיניך?

בנק"י היא תנועת הנוער של המפלגה הקומוניסטית הישראלית. חברים בה בני נוער וצעירים יהודים וערבים. התנועה מורכבת ממחוזות. כל מחוז פועל באופן מעט שונה, שכן הפעילות בו נקבעת בידי הסניפים המקומיים בכל כפר או עיר בהם קיימת פעילות של התנועה.

בנק"י בעיניי היא תנועת הנוער הכי חזקה שיש בארץ. היא מסמלת חזון לעתיד טוב יותר, שיש בו צדק, חירות ושוויון. למרות שישנם גם אלמנטים נוסטלגיים בפעילות שלנו, שמעלים על נס את ההיסטוריה של המקום הזה, אני רואה את עתיד רק בבנק"י. חלפו כבר יותר ממאה שנה מאז הוקמה התנועה, ויש לנו עוד משימות רבות - לעוד 200 או אלף שנים. בנק"י היא התנועה היחידה שבאמת נותנת לנוער אפשרות לפעול כדי לחיות בארץ זו באופן שונה. כתנועת נוער, אנחנו עובדים עם צעירים ערבים-פלסטינים ועם צעירים יהודים שמסרבים לשתף פעולה עם הכיבוש ועם המלחמה האיומה הנוכחית ויוצאים נגד המסורת המלחמתית. אני חושבת שאנחנו המסגרת היחידה שקיימת בארץ לבני נוער שבאמת רוצים צדק חברתי ושואפים לחיים טובים יותר לבני נוער ולכל האנשים - בארץ ובעולם.

באיזה גיל הצטרפת לבנק"י? מה הוביל אותך להצטרף לתנועה? ספרי בבקשה על הפעילות שלך בתנועה לאורך השנים?

לבנק"י הגעתי דרך משפחתי שאי קומוניסטית ומפלגתית. התחלתי בבני עמל, המסגרת של קבוצות הגיל הצעירות, והייתי אחראית לקבוצה של ילדים. ב-2020 הצטרפתי לוועד

מינא עלאא אלדין, מזכ"לית בנק"י (צילום: בנק"י)

בשנים האחרונות הפשיזם והלאומנות מרימים את ראשם ומנסים לרמוס כל קריאה לשלום ושוויון. איזה עתיד את רואה לתנועה נוכח איומים אלה?

לצערי, זה ממש לא מפתיע ולא חדש שרודפים את חברי בנק"י. אבל אני חושבת שהחברים שלנו חזקים ויודעים איך להתנהל גם במצב כזה. הפשיזם רוצים להשתיק ולדכא פעילים המארגנים מחאות נגד המלחמה. כשחבר נעצר אנחנו עומדים לצדו ומלווים אותו גם לאחר השחרור. אני חושבת שחברי בנק"י מגלים אחריות רבה ומוכנים אפילו למעצר. אבל המשפחות שלהם פוחדות ממה שעלול לקרות. זו בעיה. לדעתי, על המפלגה לעזור ולתמוך במשפחות אלה. הפשיזם לא מרתיע אותנו. כשלוקחים חבר אחד למעצר אלים זה מלחיץ, אבל אין משהו שמפחיד אותנו. אנחנו נמשיך במאבק שלנו למרות כל הקשיים.

מפה אני מזמינה את כל בני הנוער והצעירים החושבים להצטרף אלינו. אנחנו תנועה חזקה שתמיד תתמוך בחברי בנק"י ובחברי מפלגה. רדיפות פוליטיות היו ויהיו. הייתי רוצה שזה לא יקרה עוד, אבל אני יודעת שזה יקרה משום שהפשיזם מתגבר. היחסים בין החברים בבנק"י איתנים. נמשיך במאבק באופן הכי טוב והכי חזק שאפשר.

איך השפיעה המלחמה על פעילות בנק"י?

בחודשים הראשונים של המלחמה היה קשה, כי לא היה לנו ניסיון לעבוד בתנאים כאלה. נתקלנו בכעס, בפחד, בהתלבטות

מה לעשות, בתהייה מתי זה יסתיים ואיך אנחנו יכולים לתרום למערכה נגד המלחמה. הבנו שאנחנו בבעיה. לאחר שחלפו השבועות הראשונים, התאוששנו מההלם. יחד עם חברינו במפלגה ובחד"ש היינו הראשונים שיצאו נגד המלחמה וקיימו הפגנות בכפרים ובערים. למרות הקשיים, התארגנו היטב והצלחנו להתמיד במאבק.

מה המסר שלך לחברי ולחברות התנועה?

כולנו עסוקים בחיים האישיים שלנו. אבל במקביל חייבים לשתף פעולה. כשאנחנו מאתגרים את עצמנו לעשות משהו טוב יותר ולשתף פעולה עם עוד חברים ברמה המקומית, המחוזית או הארצית - זה מחזק את התנועה. חברינו הרבים שואבים עידוד מההיסטוריה שלנו. נמשיך להתמודד עם הקשיים, לטפח את האחדות של בני נוער יהודים וערבים ואת שיתוף הפעולה. אנו מאתגרים את עצמנו להמשיך ולהשתפר ולא להתחפר באזור הנוחות.

איננו פוחדים מיריבנו, וגם לא מהפשיזטים. אנו משפרים את האירגון של התנועה ויוצאים אל בני הנוער. אנו חווים עכשיו מציאות קשה. אבל יהיו לנו ימים טובים יותר, פגישות

שמחות יותר, ואולי עם הרבה יותר חברים. אנחנו יכולים להעלות את בנק"י עוד מדרגה מבחינה ארגונית, פוליטית ורעיונית.

יהלי סער לאלו

כנס נוער נגד המלחמה

סניף ברית הנוער הקומוניסטי הישראלי בתל אביב יקיים כנס תחת הכותרת: "נוער נגד מלחמה, איך מגיעות ליום שאחרי". במהלך הכנס יתקיים פאנל דוברים שגם ישיבו לשאלות מהקהל. בין הדוברים: ח"כ איימן עודה, יו"ר חד"ש, רים חזאן, מזכירת מחוז חיפה של מק"י, ונדב וימן, מנכ"ל שוברים שתיקה.

בהזמנה לאירוע נכתב: "אנחנו כבר שנה תקועים באותה מלחמה הרסנית. ממשלת ישראל טובחת באזרחים בעזה; מתנחלים עושים פוגרומים בגדה המערבית; גוררים אותנו למלחמה אזורית. כל זה כדי שהממשלה תוכל לא לחתום על עסקת שבויים ולסיים את המלחמה".

המארגנים קראו: "דווקא עכשיו חובה להתנגד למלחמה ולפעול לסיומה. אנו מזמינים אתכם להבין יחד איתנו איך גם בזמננו נאבקים בפשיזם וחותרים לשלום".

הכנס יתקיים ביום חמישי, 10.10, בשעה 19:00 באולם מועדון הגדה השמאלית, אחד העם 70 תל אביב.

מאבק עממי פלסטיני המוני באינתיפאדה הראשונה, דצמבר 1987 (צילום: "אל-אתיחאד")

המנהיג הקומוניסטי הפלסטיני המנוח נעים אל-אשהב

ביקורת נגד החמאס ומעשיו

הפיגועים איחדו את החברה הישראלית מאחורי ראש הממשלה אריאל שרון והסבו למאבק הפלסטיני הצודק בדעת הקהל הבינלאומית נזק כבד. בספר שפרסם באביב 2003 תחת הכותרת, "היבטים אחדים לדומה ולשונה בשתי האינתיפאדות", הדגיש אל-אשהב שהתרומה של אינתיפאדת האבנים 1987 לעם הפלסטיני הייתה גדולה לאין שיעור מזו של אינתיפאדת 2000.

לשבור את מעגל הקסמים של האלימות

ב-2006 פרסם ברמאללה את הספר: "חמאס – מן הסירוב אל השלטון". בחלק הראשון של הספר מתאר אל-אשהב את זיקתם של מייסדי חמאס לתנועת האחים המוסלמים במצרים. ההיסטוריון ד"ר יוסף אלגזי, חבר מערכת "זו הדרך" לשעבר, פרסם סקירות מקיפות על ספרו של אל-אשהב באתר "הגדה השמאלית" וביומון "הארץ". להלן קטעים מהסקירות. מראשית דרכם ב-1928, קבעו האחים המוסלמים כי האסלאם היא בבחינת חוק כולל לסדרי העולם הזה והעולם הבא. הם התנגדו לעקרונות הפרדת הדת מהמדינה ולחילוניות. לטענתם, מקור המאבק נגד הקולוניאליזם והאימפריאליזם הוא הצלב. הם ביקשו לנכס לעצמם מונופול על האסלאם, להשתלט עליו ולהציג את יריביהם כאויבי האסלאם. כך הצדיקו את פעולות ההתנקשות שביצעו במתנגדיהם. הם לא הסתירו שמטרתם היא לשים קץ למשטר המפלגות. מייסד ארגונם, חסן אלבנא, קבע שהאסלאם הוא "קוראן וחרב". בהתייחסו לפעילות האחים המוסלמים ב-1948, אל-אשהב גילה, שנוסף למשלוח מתנדבים למלחמה בפלסטין, האחים המוסלמים במצרים עסקו בפעילות מחתרתית-טרוריסטית. לדעתם, מהות המאבק הישראלי-ערבי-פלסטיני דתית - האסלאם נגד היהדות ולא דווקא מאבק נגד האימפריאליזם והציונות. אנשיהם ביצעו פעולות טרור נגד מטרות יהודיות במצרים, בעיקר בקהיר, בהן הרגו יהודים והרסו בתי עסק. עוד עולה מהספר כי בשנים הראשונות של הכיבוש הישראלי בעקבות מלחמת 1967, לא הורגשה פעילותם של

נעים אל-אשהב "אבו בשאר", מנהיג קומוניסטי פלסטיני ומראשי מפלגת העם הפלסטיני, נפטר לאחרונה (21.9) בגיל 95 בפראג, בירת צ'כיה. אל-אשהב נולד בחברון ב-1929. כנער עבר עם משפחתו לגור במושבה הגרמנית בירושלים. בגיל 19 הצטרף לליגה לשחרור לאומי, בה פעלו הקומוניסטים הערבים בארץ, אשר תמכה בהחלטת האו"ם מ-29 בנובמבר 1947 לחלוקת פלשתינה-א"י שתחת כיבוש קולוניאלי בריטי לשתי מדינות, יהודית וערבית. בעקבות המלחמה ב-1948, נאלצו בני משפחת אל-אשהב לעקור כפליטים לחברון, ממנה עברו לירושלים העתיקה. בשל פעילותו הפוליטית האופוזיציונית לבית המלוכה ההאשמי במסגרת המפלגה הקומוניסטית הירדנית, נעצר אל-אשהב באוקטובר 1954 נאלץ לרדת למחתרת. באפריל 1957, על רקע ההפגנות ההמוניות במחאה על פיטוריה של ממשלת סלימאן אלנבולסי, נידון אל-אשהב ל-16 שנות מאסר, אך הצליח לחמוק מרודפיו. באוגוסט 1966 לכדו אותו שירותי הביטחון בעמאן והשליכו אותו לכלא. עם שחרורו מהכלא ביוני 1967, שב אל-אשהב לירושלים העתיקה.

מהכלא הירדני... לכלא הישראלי

בשל פעילותו הפוליטית נגד הכיבוש הישראלי, הושת עליו פעם אחר פעם מעצר מינהלי. במצטבר בילה 38 חודשים בכלא הישראלי. באוגוסט 1971, בעקבות מסע בינלאומי לשחרורו, שוחרר וגורש לחו"ל. הוא ייצג את מפלגתו הקומוניסטית בזירה הבינלאומית והיה חבר המועצה המרכזית של אש"ף. בעקבות חתימת הסכמי אוסלו במאי 1993 שב אל-אשהב לירושלים. במסגרת פעילותו הציבורית, פיתח קשרים הדוקים עם המפלגה הקומוניסטית הישראלית, חד"ש וכן חוגים ואישים במחנה השלום בישראל. סייעה בידו שליטתו בשפה העברית אותה רכש תחילה בכלא. כבעל טור קבוע ביומון "אלאיום", היוצא לאור ברמאללה, פרסם אל-אשהב ביוני 2001 מאמר בו הוקיע את פיגועי ההתאבדות שכוונו נגד אזרחים בתחומי ישראל. לדעתו,

בידי מתנקש בשל התנגדותו למלחמת יוני 1967; את המשתתפים בהפגנות המחאה נגד ההתנחלויות, הפקעת הקרקעות והחומה, ואת מי שמגינים על פלאחים פלסטינים בעונת מסיק הזיתים. המסקנה של אל-אשהב: "ההיגיון הבריא אומר, שניתוק עמנו מבעלי בריתו, ולא משנה לאיזו דת או לאום הם משתייכים, משרת את האויב הישראלי ואת משענתו - האימפריאליזם האמריקאי".

בעקבות חתימת הסכמי אוסלו וכינון הרשות הפלסטינית בשנת 1994, ביצע חמאס שורה של פיגועים בתוך ישראל. בשלהי שנת 2000, הגביר חמאס את פיגועי ההתאבדות שכוונו בעיקר נגד אזרחים בתחומי הקו הירוק. אל-אשהב הצר על כך שבהמשך, לא התייצב ארגון פתח ששלט ברשות נגד פעולות אלה, אלא נגרר אחר "דרך פעולה מוטעית ומסוכנת שהסבה נזקים כבדים לעניין הפלסטיני בזירה הבינלאומית והקלה על ישראל להגביר את דיכוי ההתנגדות הלגיטימית לכיבוש. מאכן ואילך, תווית של טרור הודבקה לכל פעולת התנגדות לכיבוש".

המדיניות הישראלית של חיזוק חמאס

אל-אשהב טען שסירוב חמאס להכיר בתוקפם של החלטות האו"ם ושל ההסכמים שחתמו אש"ף וישראל, גרם להרעבת העם הפלסטיני. הסירוב מאפשר לממשלת ישראל לחמוק מניהול מו"מ ענייני עם הצד הפלסטיני ולכפות מהלכים חד-צדדיים. בנוסף, טען שממשלת ישראל אינה מעוניינת בהפלת ממשלת חמאס ברצועה ומעדיפה שתישאר על כנה חלשה ומבודדת. ישראל פעלה להחרפת העימות הפנים-פלסטיני כדי שידרדר למלחמת אזרחים.

החמאס, ציין אל-אשהב, שואף להחזיק בשלטון בכל מחיר. הוא נוהג כמו האסלאם הפוליטי השולט באיראן וכמו הטליבאן באפגניסטאן. אל-אשהב קבע, שכמה מהשינויים בסגנונו הפוליטי של חמאס מאז עלייתו לשלטון ברצועה היו מכוונים להרדים את ערנות יריביו, על מנת שיוכל לחזק את מעמדו ולבצר את שלטונו. הפונדמנטליזם האסלאמי קובע, כי מקור הלגיטימיות של כל שלטון הם הקוראן והסונה (ההלכה המוסלמית) ולא הבוחר.

"אם סעיף 17 באמנת חמאס מעלה על נס את תפקידה של האישה הפלסטינית כמייצרת הגברים, סעיף 18 מטיל עליה תפקיד נכבד בטיפול בבית ובגידול הילדים על ברכי הערכים והמושגים המוסריים שאובים מן האסלאם", ציין אל-אשהב. עוד הדגיש כי "האמנה מתעלמת לחלוטין מזכויותיהן האזרחיות והפוליטיות של הנשים".

אל-אשהב סיכם: "האמונה בדת היא דבר אחד ואילו האסלאם הפוליטי הוא דבר אחר. בתנאים הקונקרטיים בהם חיים הפלסטינים, הדת אמורה להתמוג עם הלאומיות הפלסטינית שאחת משאיפותיה היא להשתחרר מהכיבוש. ואילו האסלאם הפוליטי הוא פרויקט לתפיסת השלטון בידי קבוצה חברתית המשתמשת בדת כמסווה".

בהתייחסו לגורמי הימין בישראל, התריע אל אשהב: "גורמים אלה מהמרים על המשך מעגל קסמים של אלימות, פרובוקציות, פעולות ופעולות הנקם. צעדים ישראליים כמו כיבושם של מחנות פליטים וחסיולים ממוקדים יספקו עילות לגורמים קיצוניים פלסטיניים למעשי נקמה משלהם".

עם זאת, ציין אל-אשהב בספרו, כי "חש בשינויים המתחוללים בישראל; למשל, רוב בתוכה תומך בהקמת מדינה פלסטינית, וזה כולל חלק ממצביעי הליכוד. יהיה מקום לאופטימיות אם וכאשר כוחות פוליטיים בישראל, כלומר מפלגות, יאמצו את השינויים האלה".

נמרוד עובד

האחים המוסלמים בשטחים הכבושים. התמונה השתנתה בשנות ה-70. תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות בשטחים הכבושים ב-1976 העלו לקדמת הזירה הפוליטית הפלסטינית גורמים לאומיים ושמאליים. במקביל, ציון יום האדמה הראשון בישראל באותה שנה הצביע על חיזוק השפעתם של הקומוניסטים. במטרה לבלום גורמי שמאל אלה, הרים ראשו האסלאם הפוליטי בשטחים הכבושים ובישראל. התעוררות זו נהנתה מתמיכה מסיבית וגלויה, פוליטית וחומרית, מצד ערב הסעודית, וכן מעירוד, לעתים לא סמוי, מצד הממסד הישראלי. באותם ימים קמה בישראל התנועה האסלאמית. ב-1979 העניקו שלטונות הכיבוש הישראלי לשייח' אחמד יאסין רישיון להקמת אגודת "אלמג'מע אלסלאמי" מתוכה צמחה תנועת החמאס.

בשנות ה-80 הציתו חסידיו של השייח' יאסין את המשרדים ואת הספרייה של אגודת הסהר האדום בעזה בראשה עמד ד"ר חיידר עבד אל-שאפי, איש השמאל. גורמים בפתח' שיתפו פעולה עם התוקפים, ואילו שלטונות הכיבוש העלימו עין מההצתה. יצוין שב-2006 הרסו אנשי חמאס חמושים את מטה הפרציה הכללית של האיגודים המקצועיים הפלסטיניים בעזה. בשכם, השליכו אנשי יאסין מרצה מהקומה השלישית של מכללת אל-נג'אח, ובחברון התנפלו על סטודנטים מהשמאל במכללה הטכנולוגית.

השלטונות הישראליים, הנהגת אש"ף בתוניס וכן האחים המוסלמים בשטחים התייחסו לאינתיפאדה הראשונה, שפרצה בסוף 1987, כאל תופעה חולפת. כשהתברר לאש"ף ולאחים המוסלמים שטעו, הם השקיעו מאמצים גדולים כדי להשתלט עליה. האחים המוסלמים פעלו נגד ההנהגה הלאומית המאוחדת של האינתיפאדה הראשונה בשטחים. זו הייתה מורכבת מפעילים של פתח', המפלגה הקומוניסטית, החזית העממית והחזית הדמוקרטית.

הקמתה של 'תנועת ההתנגדות האסלאמית'

בינואר 1988, הקימו האחים המוסלמים בהנהגתו של השייח' יאסין את "תנועת ההתנגדות האסלאמית - חמאס". גם בשם החדש, התמידו יאסין ואנשיו במדיניות אי-שיתוף הפעולה עם הארגונים שהנהיגו את האינתיפאדה. בכל הזדמנות הם התבדלו מהם: הכריזו על ימי שביתה משלהם והעלו סיסמאות בנוסח "האסלאם הוא הפתרון", "אדמתנו היא אסלאמית וזו ישותה"; "יהודים הסתלקו מארצנו", "על-פי הקוראן, הכחדת ישראל עובדה בלתי נמנעת". בכספים שהעבירו לידיהם ערב הסעודית ומדינות המפרץ, הקימו רשת ענפה של מוסדות רווחה ושירותים שחיזקו את השפעתם.

אל-אשהב התפלמס בספרו עם סעיפים רבים באמנת חמאס. הוא קבע שסיסמת חמאס בדבר הקמת מדינת פלסטין "מן הים עד הנהר" שירתה את המדיניות הישראלית הרשמית. לדבריו, הקיצוניות הפלסטינית הייתה בת בריתם המרכזית של ממשלות ישראל שהכריזו כי פעולותיהן נגד העם הפלסטיני הן בגדר "הגנה עצמית". במקביל, רגשות ייאוש ותסכול דחקו פלסטינים לעמדות קיצוניות.

חמאס שולל באמנה שלו כל פעילות מדינית ודיפלומטית לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני על בסיס החלטות האו"ם. סעיף 13 של האמנה פוסל פתרונות שלום, יוזמות וועידות בינלאומיות שלדעתו "אינן אלא אמצעי נוסף להשלטת הכופרים על אדמת המוסלמים". "כל ויתור על פיסת אדמה מפלסטין הוא ויתור על חלק מהדת", קובעת האמנה.

לאחר שציטט פסוק המיוחס לנביא מוחמד הקורא להרוג ביהודים, יצא אל-אשהב חוצץ נגד תפישה זו והזכיר את תרומתם של יהודים המתנגדים לכיבוש למאבק הפלסטיני. הוא מנה בין השאר את ח"כ מאיר וילנר הקומוניסט שנדקר

סער הביטאון של "נפתלי בוטווין", פלוגה של יהודים דוברי יידיש שלחמה במסגרת בריגדת דומברובסקי במלחמת האזרחים (צילום ארכיון)

עזבו את הארץ כדי להילחם בפשיזם

ארבע מתנדבות קומוניסטיות במלחמת ספרד

המתנדבים ברובם היו חברים במפלגה הקומוניסטית הפלשתינאית (פק"פ) שפעלה במחתרת (ר' בהמשך "פלסטינים נגד הפשיזם"). המפלגה הקומוניסטית מעריכה שבין 300 ל-400 מחבריה התנדבו לבריגדות. המסקנה של ריין ושרון: "על רקע העובדה שהיישוב היהודי בארץ ישראל מנה אז לא יותר מ-400 אלף איש, ושהמפלגות הציוניות התנגדו ליציאה לספרד, זהו מספר משמעותי".

הקושי לקבוע במדויק את מספר המתנדבים שיצאו מהארץ לספרד נובע מהעובדה, שרבים מהם נרשמו בבריגדות על פי ארץ לידתם. כך, למשל, 45% מהמתנדבים הפולנים בבריגדות היו יהודים וכך 38% מהאמריקאים. כמה מהם הגיעו מכאן?

בית כלא או ספרד

המטרת המוצהרת של המאמר היא לעסוק ב"מניעים האישיים והפוליטיים" של ארבע המתנדבות לספרד. אך לעיתים קרובות הוא גולש לניתוח פסבדו-פסיכולוגי שלהן. הניתוח מבוסס על מכתבים ספורים, עדויות מקוטעות וזיכרונות לפעמים חלקיים; ובכך נכשל במשימתו.

ובכל זאת, חשוב תיאור סיפור חייהן של המתנדבות, הדומה להפליא לסיפוריהן של מאות אלפי נשים יהודיות בארץ באותן השנים. אך בהבדל חשוב אחד: הן התנערו מהציונות והבינו, בשלב מוקדם בחייהן, שהתנאי לשינוי הוא השותפות היהודית-הערבית.

דורה בירנבך-לויין, למשל, נולדה ב-1911 למשפחה חסידית בעיירה סוקולוב בפולין. ב-1933 היגרה לארץ במסגרת תנועה ציונית-סוציאליסטית והגיעה לקיבוץ עין החורש. שם נחשפה לגירוש הפלאחים הערבים מאדמותיהם ועברה להתגורר בירושלים. בתל-אביב עבדה כפועלת בניין וכעוזרת בית. היא למדה בקורס סיעוד, שהיה רלוונטי בעת שהותה בספרד.

ב-1936 עזרה המשטרה הבריטית את בירנבך-לויין עקב פעילותה למען הקמת איגוד אחיות יהודי-ערבי כאלטרנטיבה לאיגוד ההסתדרותי. בכלא הנשים בבית לחם שמעה במאי 1937 על המלחמה בספרד.

ארבע פעילות קומוניסטיות, אשר יצאו מהארץ כדי לתמוך במאבק הרפובליקה הספרדית נגד הפשיזם במהלך מלחמת האזרחים (1936-1939), עומדות במרכז מאמרם של רענן ריין ודרור שרון. המאמר פורסם באחרונה בגיליון 31-32 של כתב העת "ישראל" של אוניברסיטת תל-אביב.

תחת הכותרת "עשינו זאת, כי הייתה חובתי: מחויבות אישית ופוליטית של מתנדבות ארץ-ישראליות במלחמת האזרחים הספרדית", משרטים ריין ושרון את דיוקנאותיהן של דורה בירנבך-לויין, אדלה וייטראוב-בוטווינסקה, רות מליניאק ויעל גרזון. שלוש הראשונות הגיעו לחצי האי האיברי בעוד שהרביעית, גרזון, נאלצה להישאר בפריז. בין 400 ל-700 נשים התנדבו לבריגדות הבינלאומיות. הן היו מרכיב קטן בכלל 35 אלף המתנדבים שהגיעו מ-50 מדינות ברחבי העולם כדי להיאבק בפשיזם.

נוסף לסיפורן של הפעילות הקומוניסטיות, עוסק המאמר גם ביחס היישוב היהודי בארץ למאבק האנטי-פשיסטי. אנשי הימין, הרוויזיוניסטים, הביעו תמיכה במורדים הלאומנים שהציתו את המלחמה בשם "מיגור האיום הקומוניסטי". אחרים העדיפו להישאר ניטרליים בדומה לממשלת המנדט הקולוניאלי הבריטי. אך היו רבים שהביעו תמיכה פעילה בספרד הרפובליקאית ואספו כסף, מזון ותרופות.

המחברים מציינים: "כמעט כל מגזרי היישוב, כולל קבוצות השמאל הציוני על גווניו השונים, התנגדו להצטרפות צעירים מהארץ למתנדי הבריגדות הבינלאומיות בספרד... ובמטבע הלשון של יעקב חזן, מראשי השומר הצעיר – 'חניתה לפני מדריד'".

אשר לעיתונות העברית, שו "העדיפה להשתיק את סיפוריהם של המתנדבים שיצאו לספרד, כדי שלא לעודד אחרים לצאת בעקבותיהם. במאמרים וברשימות על הבריגדות הבינלאומיות בלט בדרך כלל היעדרה של התייחסות למתנדבים מארץ ישראל. 'קול העם' הקומוניסטי היה העיתון היחיד כמעט שנתן לכך ביטוי". במאמר מצוין שבין 150 ל-200 מתנדבים, רובם הגדול יהודים, יצאו מהארץ לספרד.

המנהיג הקומוניסטי הפלסטיני מוחמד נג'אתי צדקי (צילום: הבולשת הבריטית)

פלסטינים נגד הפשיזם

מאמר אקדמי שפורסם בחודש שעבר בכתב העת Middle Eastern Literatures עוסק במעורבותם של קומוניסטים ערבים-פלסטינים במלחמת האזרחים בספרד. המאמר, פרי עטה של החוקרת המצרית-אמריקאית ניבין אברהם, מתמקד בדמותו של עלי עבד אל-ח'אלק – חבר המפלגה הקומוניסטית הפלסטינית (פק"פ) שלחם נגד הפשיזם בספרד במסגרת הבריגדות הבינלאומיות.

עבד אל-ח'אלק נולד בכפר אל-ג'יב בגדה המערבית למשפחת פלאחים. בצעירותו הצטרף למפלגה הקומוניסטית הפלשתינאית, ובשנת 1930 כלא אותו השלטון הקולוניאלי הבריטי בשל פעילותו. לאחר שחרורו מהכלא עבד כפועל בניין ולקח חלק במאבקי פועלים יהודים וערבים. מקור בן התקופה העיד כי עבד אל-ח'אלק למד לדבר עברית ויידיש, והיה "קשור בגופו ובנפשו לאחוזה בין יהודים וערבים".

בשנת 1936 יצא עבד אל-ח'אלק עם חבריו לספרד כדי להילחם בפשיזם. בקבוצה עמה נסע היו בין 145 ל-160 מתנדבים בני הארץ, מהם חמישה ערבים-פלסטינים, שבעה ארמנים ו-133 יהודים. בין המתנדבים הפלסטינים הידועים ביותר: מוחמד נג'אתי צדקי (ר' צילום של הבולשת הבריטית בשנות ה-30), יליד ירושלים. בצעירותו היה אחד המנהיגים הקומוניסטים הראשונים שצמחו בקרב האוכלוסייה הערבית בארץ. בשנת 1938 נפל עבד אל-ח'אלק בקרב נגד הצבא הפשיסטי באזור אסטרמדורה, שם נקבר.

על חייו של עבד אל-ח'אלק כתב הסופר הפלסטיני חוסין יאסין את ספרו "עלי: סיפורו של איש ישר" (2017). הספר מדגיש את הקשר בין המאבק הפלסטיני נגד הציונות והאימפריאליזם לבין המאבק נגד הפשיזם בספרד. בעוד שהשתתפותם של קומוניסטים יהודים במלחמה בספרד זכתה בתשומת לב מחקרית, על המתנדבים הפלסטינים בבריגדות הבינלאומיות נכתב מעט יחסית. בנרטיב ההיסטורי המקובל בישראל ובמערב, נזכרים בעיקר הערבים ששיתפו פעולה עם מדינות הציר, ולא אלה שלחמו נגדן. מאמרה החדש של אברהם מבקש לתקן עיוות זה, תוך הפנית זרקור לקומוניסטים הפלסטינים ולספרו של חוסין יאסין.

אסף טלגם

בשנות ה-30, השלטון הבריטי גירש מפלשתינה מאות קומוניסטים שלא היו ילידי הארץ. האחות הצעירה ששחררה מהכלא וגורשה בתנאי שלא תשוב, הייתה נחושה להמשיך במאבק. באוגוסט 1937 הסתננה דרך צרפת לספרד. בבית חולים בספרד פגשה את הפעילה הקומוניסטית רות מייטס, שעבדה בארץ כאחות טיפת חלב ויצאה לספרד ביוני 1937. לאחר נפילת הרפובליקה ב-1939, נכלאה בירנבך-לויין בצרפת, אך נמלטה לבריטניה בפרוץ מלחמת העולם השנייה.

מתנדבת בספרד וביוון

אדלה ויינראוב-בוטווינסקה נולדה ב-1904 בעיירה יהודית בגליציה (אז - באימפריה האוסטרו-הונגרית) הייתה חברה בשומר הצעיר. היא למדה סיעוד בבית חולים יהודי בוורשה, והשלימה את לימודיה בבית חולים הדסה בירושלים. בסוף 1937 חצתה את הגבול בין צרפת לספרד, ושם פגשה חברים בפק"פ שהתנדבו בבריגדות. היא עבדה בבתי החולים של הבריגדות. לאחר נפילת הרפובליקה חצתה את הגבול יחד עם צוות בית החולים והפצועים. בצרפת נכלאה במחנה מעצר. בשובה לארץ הצטרפה למפלגה הקומוניסטית. ב-1947 נסעה לפולין ושבה והתנדבה כאחות לעזרת הקומוניסטים שלחמו במלחמת האזרחים ביוון, שנסתיימה ב-1949 עם תבוסתם. היא שבה לפולין, וממנה היגרה לישראל ב-1969 בעקבות גל אנטישמיות ממסדית.

רות מליניאק נולדה בוורשה ב-1911 והיגרה לארץ עם משפחתה ב-1932. כעבור שנתיים עזבה את הארץ כדי ללמוד בצרפת. שם הצטרפה למפלגה הקומוניסטית. ב-1936 חברה לקבוצת מתנדבים קומוניסטים שהיו מראשוני המתנדבים שפעלו לצד הכוחות הרפובליקאים בספרד, ועבדה כאחות. מליניאק נאלצה לשוב לצרפת, בדומה לבירנבך-לויין ולויינראוב-בוטווינסקה. בצרפת אושפזה בבית חולים במשך כשנה, ואז נכלאה במשך כשנה. במהלך תקופת מאסרה יצרה קשר עם פעילי ההתנגדות האנטי-נאצית ופעלה בשורות ב"רזיסטנס" עד סוף הכיבוש הגרמני. ב-1946. שבה לארץ. נפטרה בתל-אביב ב-1971.

נעצרה לראשונה בגיל 14

בפברואר 1941 פורסמה ב"קול העם" מודעה גדולה במסגרת שחורה, בה נכתב: "הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הפלשתינאית מודיע בצער רב על מותה הטראגי של החברה יעל גרוזן בגיל 27. החברה הנאמנה והמסורה מתה ב-9 בפברואר 1941 עקב הטרור האכזרי בבתי הסוהר האימפריאליסטיים בפלשתינה. החברה יעל היקרה נדרסה תחת המגף המסומר של הטרור האימפריאליסטי-ציוני. היא נפלה קרבן על המזבח הנעלה של המלחמה נגד משטר הדמים האימפריאליסטי ובעד עולם משוחרר מזוועות המלחמות, החורבן והשעבוד, בעד עולם הסוציאליזם".

עוד נאמר במודעה: "נרדפת ע"י המשטרה עזבה, יעל ב-1936 את הארץ בדרכה לספרד לעזרת מלחמת העם הספרדי נגד הפשיזם". היא לא הגיעה לספרד, שכן נשארה בפריס כדי לטפל בבן-זוגה, משה הלוי, חבר פק"פ שנפצע קשה מאוד בקרבות בספרד.

גרוזן, שנולדה בארץ ב-1913, הייתה מראשי הנוער הקומוניסטי ונעצרה לראשונה בגיל 14. בהמשך נכלאה שוב ושוב בבתי הכלא של המנדט. בעקבות מעצרה בכלא בית לחם, חלתה בדלקת ריאות, שוחררה אך נפטרה מהמחלה ב-1 בפברואר 1941. קברה נמצא בבית העלמין נחלת יצחק.

שמואל אורניץ

מולדת יקרה: גירוש לרצועת עזה של אחרוני התושבים הפלסטינים ממג'דל (אשקלון) ב-1950 (צילום: בנו רותנברג / הספרייה הלאומית)

"זו הדרך" ממליץ על כותרים שפורסמו מאז פסח

עשרה ספרים לקריאה בחג

"פועלי כל הארצות, התאחדו!", המופיעה בסוף ה"מניפסט", מתנוססת בשער השבועון "זו הדרך" מאז גיליונו הראשון ב-1965. המהדורה המחודשת מבוססת על עריכה עדכנית לתרגום של מנחם דורמן. חלקו האחרון של הספר כולל מאמר מקיף מאת פרופ' דני גוטוויין, המלמד באוניברסיטת חיפה.

הדרך לשבעה באוקטובר

בהוצאת פרדס התפרסם ספרו של ההיסטוריון אדם רז: "הדרך לשבעה באוקטובר: בנימין נתניהו, הנצחת הסכסוך והידרדרותה המוסרית של ישראל". הספר מציג את מערכת היחסים בין החמאס לבין נתניהו, מתקופת כניסתו למשרד ראש הממשלה ב-1996 ועד לימי המלחמה בעזה העקובה מדם. החלק הראשון בספר מתאר את זהות האינטרסים בין חמאס לנתניהו בכל הקשור להתנגדותם המשותפת לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני באמצעות הסכם שלום וחלוקת הארץ, וכן על עמדת ראש הממשלה בדבר "הכלת חמאס". חלקו השני של החיבור, "המדינה המצורעת", דן בשבועות הראשונים של המלחמה ברצועה בכלל, ובהפצצות מן האוויר שהצבא הוציא לפועל עד לכניסה הקרקעית בפרט. רז מראה כיצד ניצל נתניהו רגשות הנקם שהציפו את הישראלים לאחר קציר הדמים ביישובי הנגב המערבי והסביבה, כדי לקדם מדיניות החותרת הלכה למעשה לשימור הסכסוך האזורי והאינטרסים שחמאס מייצג. האופן שבו נתניהו מנהל את המלחמה מלמד, שהוא פועל ביודעין כדי להנציח את מעגל הדמים. עקב מדיניותו, נחשבת ישראל כיום מדינה מצורעת.

אחת התוצאות של 7 באוקטובר

"מר הפקרה - מורשתו של נוטש החטופים" הוא ספר עיון הכולל מאמרים, איורים וטקסטים ספרותיים העוסקים באחריותו של ראש הממשלה בנימין נתניהו לגורלם של החטופים ברצועת עזה. הספר הוא פרי יוזמה של "פורום חיים

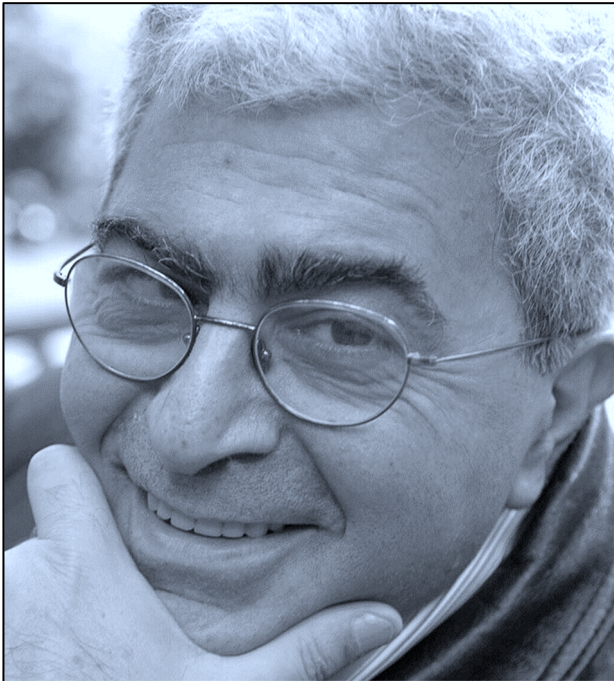
מדי חצי שנה, בגיליונות "זו הדרך" המורחבים המתפרסמים לרגל חגי תשרי ופסח, ממליצה המערכת על ספרים מובחרים. זו אינה רשימה ממצה, כמובן, ישנם עוד רבים וטובים שפורסמו בשפה העברית וכדאי לראות בה רשימה ראשונית.

זיכרונותיה של המולדת היקרה

"מולדת יקרה - מלחמת 1948, המכתבים הגנוזים" מאת שי חזקני (הוצאת עברית), מספר את סיפורן של מלחמת העצמאות והנכבה כפי שלא סופר מעולם. חזקני בוחן מאות מכתבים אישיים של חיילי צה"ל, לוחמי צבא ההצלה הערבי ואזרחים פלסטינים, שגלגלו או יורטו בחשאי בידי המודיעין הישראלי במטרה ללמוד על דעותיהם ועמדותיהם של יהודים וערבים. השחקנים העיקריים בעלילה אינם מדינאים או גנרלים, אלא ניצולי שואה, יהודים ממרוקו, מעיראק ומארה"ב וראשוני חיילי צה"ל. לצד פלסטינים ומתנדבים ערבים מעיראק, סוריה ולבנון. גיבורי הספר הרגו ונהרגו, גירשו וגורשו, והיו ביניהם שחשבו שניתן לבנות חיים אחרים של שלום.

תרגום חדש למניפסט הקומוניסטי

לקראת 1 במאי ש"ז, יום העובד הבינלאומי, פרסמה הוצאת הקיבוץ המאוחד – ספרית הפועלים מהדורה חדשה של "מניפסט המפלגה הקומוניסטית", חיבורם פורץ הדרך של קרל מרקס ופרידריך אנגלס. ה"מניפסט" ראה אור לראשונה בשפה הגרמנית בלונדון ב-1848. זה ניתוח מהפכני של החברה ושל הכלכלה הקפיטליסטיות. מרקס ואנגלס בחנו בו כיצד הקניין ויחסי הבעלות מעצבים את יחסי הכוח החברתיים. הם הצביעו על שני הכוחות החברתיים הגדולים הנאבקים זה בזה – הבורגנות ומעמד הפועלים, וקראו למהפכה סוציאליסטית. ה"מניפסט" היה במשך דורות, ונותר בידי מהפכנים מודרניים, כלי לניתוח ולפעולה. הקריאה

הסופר אליאס ח'ורי (צילום ארכיון: אל-אתיאחד)

ספרו האחרון של אליאס ח'ורי

בהוצאת פרדס פורסם "אדם בדמותי", הרומן השלישי בטרילוגיה "ילדי הגטו – שמי אדם" של הסופר הלבנוני אליאס ח'ורי שמת באחרונה. "אדם בדמותי" חותם את סיפור מסעו של אדם דנון בין לוד, חיפה, יפו ונירירוק. האירועים ברומן מתרחשים ברובם בנירירוק, בסתיו חייו של אדם, כשהוא פוגש שדים ורוחות מעברו. ביניהם הוא פוגש את השחקן ג'וליאנו מר, את אמו ארנה ואת המשורר הלאומי הפלסטיני ראשד חסיין, המשמשים גם כמראות לפענוח סוד. הרומן, שפורסם במסגרת סדרת מכתוב של מכון ון ליר בירושלים, נחתם בשיחה של המתרגם יהודה שנהבי-הרבני עם ח'ורי לרגל פרסום הרומן בעברית. זה ספרו התשיעי של הסופר הלבנוני המתפרסם בישראל. קדמו לו: "באב אלשמס", "יאלו", "פנים לבנות", "מסעו של גנדי הקטן", "פקעת של סודות", "ילדי הגטו – שמי אדם", "סטלה מאריס" ו"כאילו ישנה".

עולם אחר הוא אפשרי

לאחר קריסת ברית המועצות, הצליח הקפיטליזם להציג את עצמו כמערכת הפוליטית-הכלכלית האפשרית היחידה. נוצרה מציאות של ריאליזם קפיטליסטי, שבו קל לנו יותר לדמיין את סוף העולם מלדמיין את קיצו של המשטר הבורגני. בספרו "ריאליזם קפיטליסטי – האם אין אפשרות אחרת?" (הוצאת כנרת, זמורה, דביר) שוחח מרק פישר נגד הזרם. בספר שפורסם בכריטיניה ב-2009 ומאז תורגם ל-29 שפות, מביא מבקר התרבות ניתוח נוקב ומאתגר של התפתחות הריאליזם הקפיטליסטי ושל תחומי החיים שהוא חודר אליהם ומשפיע עליהם. בעזרת דוגמאות מהפוליטיקה, מהקולנוע, ממערכת החינוך ומבריאיות הנפש, מראה פישר כיצד חלחלה ההשפעה המעקרת והמדכאת של ההון הגדול לכל תחומי החיים. בצד זאת הוא גם מראה דרכים אפשריות ליציאה מהמבוכה ולשינוי המיוחל: "ממצב שבו דבר אינו אפשרי, לפתע הכל יכול להיות אפשרי שוב", כתב. זה ספרו של הראשון של פישר שיוצא לאור בשפה העברית והמתרגמת היא פרופ' תמר הרמן.

יוסי אבו

- פורום משפחות להצלת החטופים", המאגד משפחות חטופים וחטופות הפועלות מאז 7 באוקטובר לשחרור בנות ובני המשפחות, להפסקת המלחמה ולהשבת כל החטופים והחטופות בהסכם באופן מיידי. הספר מכיל טקסטים שכתבו בני משפחות חטופים וכן דמויות ידועות בציבור הישראלי. ספוילר: אין בספר התייחסות לכיבוש השטחים הפלסטיניים בידי ישראל זה יותר מחמישה עשורים, כיבוש העומד ביסוד מלחמות עזה ולבנון.

עידן הפחם לא תם

לפי דימוי נפוץ, "עידן הפחם" מזוהה עם המהפכה התעשייתית בתחילת הקפיטליזם המודרני ועם מפעלים מעלי עשן שחור באנגליה של המאה ה-19. מאז איבד הפחם מחשיבותו היחסית, והאנושות המתועשת מסתמכת יותר על שריפת נפט וגז מחצבים. מדוע לכתוב דווקא על פחם? לטענתו של פרופסור און ברק מאוניברסיטת תל-אביב, אנו עדיין חיים בעידן הפחם: האנושות שורפת כיום יותר פחם מאשר שרפה במאה ה-19. ספרו החדש "רישומי פחם" (הוצאת מכון ון ליר בשיתוף הקיבוץ המאוחד) תורם תרומה חשובה להבנת "עידן הפחם" המודרני.

היו שניים בלי תפקיד...

"היו שניים בלי תפקיד" (הוצאת פרדס) הוא ספר הפרוזה הראשון של תמר רפאל, שעורר הדים רבים וזכה בביקורות מחמיאות. זה סיפורם של יפתח ואלינור המתגוררים ליד הים בעיר שאינה מה שהייתה. אלינור רוצה לכתוב, אבל בקושי מצליחה לקרוא. יפתח הוא יועץ פרלמנטרי לנבחר ציבור ותיק במפלגה שלדברי הסופרת היא "הכלאה בין חד"ש למרצ", הרחק מהשלטון. רפאל המתגוררת כעת בברלין סיפרה ל"זו הדרך" (3.7): "התוכן של הכתיבה מושפע באופן כל כך דרמטי מההתרחשויות המזוויעות בישראל-פלסטין, שאני לא יודעת אם הייתי יכולה להיות הרבה יותר פרודוקטיבית בכל מקרה, אפילו בכתיבה הלשונית הטבעית שלי".

... ולרבים דווקא יש תפקיד

"יש דווקא תפקיד" הוא המסר של ארנה קזין בספרה החדש "איך להישאר" (הוצאת אוליפנט). המסות האישיות וההגותיות שכונסו באסופה נכתבו כולן אחרי מערכת הבחירות של נובמבר 2022, שבעקבותיה עלתה לשלטון בישראל ממשלת הימין הקיצוני. המסות נכתבו חלקן לפני גל המחאה נגד ההפיכה המשטרית, וחלקן אחרי הטבח ב-7 באוקטובר ובעיצומה של המלחמה המבעיתה בעזה, כאשר למעלה ממאה ישראלים חטופים בידי חמאס ואלה החיים כלואים במנהרות ובחורבות. בעזרת הצורה הספרותית של המסה, מנסה המחברת להבין איך להיות ישראלית (ובת זוג של ישראלית ואמא של נערות ישראליות) בעת הנוראה הזאת: איך לחשוב, איך להשפיע, איך לתקן, איך להתנגד, איך להישאר.

עבודה מאורגנת ומארגנת

ספרה החדש של ניצן תנעמי, מזכ"לית שותפה בארגון כוח לעובדים - "עבודה מאורגנת - בניית כוח וקהילה בהתארגנות עובדים דמוקרטית" (הוצאת נמלה) הוא אירוע יוצא דופן. לעתים נדירות מפרסמת מנהיגת ארגון עובדים ספר או מניפסט פוליטי-רעיוני פרי עטה. לא כל שכן, כאשר מטרתו המוצהרת של הספר היא לארגן עובדים ומטרתו הפוליטית - להחליף את הסדר הקפיטליסטי הניאו-ליברלי באמצעות הקמתן של "קהילות מאבק דמוקרטיות".

הסדרה "שבויים" בודקת ערכים בסיסיים של החברה

הימין הקיצוני מונע את החזרת החטופים

הגדה המערבית, רצועת עזה ודרום לבנון. נראה היה שערכי הרוב הליברלי גברו על ערכי המיעוט הימני הקיצוני.

השאלה בדבר ערך חיי האזרחים מעסיקה רבות את החברה הישראלית מראשיתה. אז שרר קונסנזוס מהימין המתון ועד השמאל כי המדינה אחראית לחיי אזרחיה. אולם אנשי הימין הקיצוני פירשו רעיון זה דווקא כאיסור על שחרור אסירים שעלולים לסכן לשיטתם אזרחים ישראלים. אלה היו מניפולציה והפחתה מכוונת בערך חיי האדם שטיפחו את המשיחיות המתחזקת בעשורים האחרונים.

המובן מאליו בשנות ה-70 וה-80 - שהמדינה תעשה הכל כדי לשחרר את אנשיה, התערער אחרי עסקת ג'יבריל ב-1985. על העסקה נמתחה ביקורת ציבורית רבה בהפגנות ימין בהן השתתפו ראשי "גוש אמונים" (שהוקם ב-1974) וראשי תנועת "כך" של הרב כהנא. כליאה של אלפי אסירים פלסטינים היא ערך כשלעצמה עבור אנשי הימין הקיצוני המניפולטיבי, המוכנים להקריב את חיי שני העמים עבור בצע אדמה.

כאן המקום להעיר, כי עסקות שבויים שנעשו בעבר מול אנשי פתח' ואש"ף המתונים אינן דומות לעסקות שנעשו מול ארגון החמאס והג'יהאד האיסלאמי, הנמצאים במצב שונה ופועלים לפי היגיון אחר מזה של הארגונים הפלסטיניים החילוניים שהכירו במדינת ישראל ב-1988.

התרחבות המלחמה והימין שבשלטון

המעבר של הימין הקיצוני משולי החברה אל הגה השלטון, אותו מסמנת כאמור ממשלת נתניהו השישית, מאפשר לראשו לפעול נגד עסקות חטופים ואף לסכלן. נוכחנו בכך בשנה שחלפה מאז נחטפו באוקטובר 2023 לעזה 250 אזרחים וחיילים. לעסקת החטופים הראשונה והיחידה שעשה נתניהו בנובמבר אשתקד, הייתה משמעות אינסטרומנטלית פוליטית: הצלת ממשלת נתניהו השישית מקריסה. אך ככל שנוקפים הימים, המיר הימין את הביקורת על הממשלה בהסתה נגד משפחות החטופים ונגד המפגינים. מבחינת נתניהו, הצורך או הכורח לבצע עסקות נוספות פחת עד שנעלם כלא היה.

עסקות חילופי שבויים מומשו אפוא כל עוד לא אחזו אנשי הימין הקיצוני בהגה השלטון. קרבנות הנוכחית לשליט ויכולתם להטיל וטו על עסקות חטופים הן התגלמות הסיוטים של כל משפחה שיקריה נחטפו.

לאחר שנה של שבי, נראה בבירור כי ממשלת נתניהו השישית לא תממש עסקת חטופים נוספת. מעמדה הפוליטי התחזק והמהלכים הצבאיים האחרונים בלבנון ובסוריה העניקו לה לגיטימציה גם בעיני האופוזיציה הציונית. רק אמברגו נשק, לחץ בינלאומי ותביעה ציבורית מתרחבת יתרמו לקידומה של עסקת חטופים. הבחירה בין השבת החטופים להפקרתם מגיעה למצב הכרעה במלחמה המדוממת בעזה.

הלחץ הציבורי, שהשפיע על ממשלות ישראל לדורותיהן, נהדף עתה בצורה יעילה בידי רשת של תועמלנים המשרתים את הממשלה. כעת, המשימה שהוטלה על משפחות החטופים והנעדרים לאורך ההיסטוריה הישראלית קשה שבעתים עד בלתי-אפשרית, לפחות בטווח הנראה לעין. ובכל זאת, מציעה הסדרה "שבויים" מעט תקווה לשחרור החטופים בעשותה חיבור היסטורי בין החובה כלפי אלה שנחטפו לפני 50 שנים לבין החובה כלפי אלה שנחטפו לפני שנה.

"כהנא חי - הרש מת" מפגינים מול בית הכנסת של ח'כ יולי אדלשטיין (צילום: פלאש 90)

הסדרה החדשה "שבויים", המשודרת בתאגיד השידור כאן 11, סוקרת את היסטוריית השבויים והנעדרים בישראל החל בחטיפת הישראלים הראשונים ב-1972 במטוס של חברת סבנה שהיה בדרכו מבלגיה לשדה התעופה לוד. הסדרה ממשיכה בסקירה של הפיגוע במלון סבוי בת"א והחטופים בתוכו ב-1975, דרך מבצע אנטבה ב-1976, עסקת ג'יבריל ב-1985, חטיפתו של הנווט רון ארד (המהווה דוגמא היסטורית לכישלון החזרה של חטוף), ועד חטיפת 250 האזרחים והחיילים ב-7 באוקטובר לפני שנה.

באמצעות קטעי ארכיון וראיונות עם מעורבים מהצד הישראלי שעודם עמנו, משרטטים יוצרי הסדרה - הבימאי דוקי דרור והעורך איתי לנדסברג נבו, תמונה עגומה של ערעור מתמיד של ביטחון תושבי המדינה. אלה משמשים קלפי מיקוח במאבק בין ישראל לבין הארגונים הפלסטיניים בלבנון, בעזה ובגדה המערבית. לעיתים עולה בידי המדינה לשחרר את החטופים, אזרחים וחיילים (מבצע אנטבה, עסקת ג'יבריל) באמצעות עסקאות ומבצעים צבאיים. אך לעיתים חייליה ואזרחיה "משלמים את המחיר" ומתים בשבי או במהלך מבצע לשחרורם.

יחס אינסטרומנטלי לחטופים

מקטעי ארכיון של ראשי הממשלה אריאל שרון ויצחק רבין, שחתמו על עסקות לשחרור חטופים, עולה שהאש שספגו מקומץ מראשי המתנחלים לא הרתיעה אותם. לעומתם, רה"מ נתניהו, בצניניות הפוליטית המאפיינת אותו, חתם על עסקת שליט ב-2011 כדי להשיג את חיסול המחאה החברתית. כפי שנאמר בסדרה: "שליט שוחרר בזכות אישה אחת - דפני ליף". מכאן שהיחס האינסטרומנטלי כלפי החטופים החל להתקבע בעסקת שליט. ראייה לכך - החיילים הדר גולדין ואורון שאול, שנחטפו ב-2014 והושארו בשבי החמאס כיוון שמבחינת נתניהו ואנשיו, לא נמצאה בשחרורם תועלת פוליטית.

התמה המרכזית של הסדרה הדוקומנטרית "שבויים" היא - אלה ערכים עומדים בבסיס החברה הישראלית: אדמה, דם ומלחמה או חיים, דיפלומטיה וחברה יציבה. החלק הראשון של הסדרה מביא את סיפורם של שלושת החיילים שנחטפו במלחמת לבנון הראשונה: נסים סאלם, חזי שי (שהוכרו כחלל הצבא) ויוסי גרוף. השלושה שוחררו בעסקת ג'יבריל והוחזרו בחיים למשפחותיהם. אז היה לכאורה ברור למקבלי ההחלטות ולציבור הישראלי, כי חיי חטופים חשובים מכיבוש

"די לטבח בעזה" - הפגנת רבבות בבירת גרמניה בשבוע שעבר (צילום: ישראלים למען השלום)

רבבות מפגינים באירופה נגד המלחמה

נערכו 30 הפגנות בערים ברחבי צרפת, בהן נאנסי, גרנובל, אנסי, בורדו, ליל, ליון, מץ, נאנט, ניס, מונפליה ומארסיי. אלפים צעדו בעיר באזל בשווייץ וקראו להפסקת אש, לסנקציות כלכליות על ישראל ולהפסקת שיתוף הפעולה עימה.

א. בן יאיר

ישראלים המתנגדים למלחמה הפגיניו בברלין

גם בברלין ובהמבורג הפגינו אלפים (5.10) נגד המלחמה, קראו "לעצור את הטבח" והתעמתו עם המשטרה. רבים מהמפגינים הניפו דגלים של לבנון ופלסטין. שלושה ימים קודם לכן התכנסו בברלין יותר מ-40 אלף איש בהפגנה שזום הארגון הגרמני "לא עוד מלחמה". ההפגנה נערכה במרכז הבירה ב"יום איחוד גרמניה" בדרישה להפסיק את משלוחי הנשק לאוקראינה ול"ישראל". "יום איחוד גרמניה" הוא חג רשמי המציין מדי שנה את סיפוחה של גרמניה המזרחית. להפגנה הצטרפו גם ישראלים החיים בברלין, אשר חברים בהתארגנות "ישראלים למען השלום". מהפעילים נמסר: "אנו דורשים לשים קץ לתמיכה הגרמנית במלחמה של ישראל בעזה ובלבנון". בשלטים שהניפו נכתב בעברית ובאנגלית: "די לטבח בעזה", "אין פתרון צבאי", ו"פשעי מלחמה אינם מצדיקים פשעי מלחמה".

אחת הנואמות המרכזיות בעצרת בברלין (2.10) הייתה שרה ואגנקנט, מנהיגת הכוח הפוליטי החדש בשמאל הגרמני ולשעבר מראשי מפלגת השמאל "די לינקה". היא קראה לממשלת גרמניה לפתוח בשיחות עם נשיא רוסיה ולדימיר פוטין על מנת להגיע להסכם של שלום באוקראינה. ואגנקנט תקפה את ממשלת גרמניה על "ההיגרות העיוורת אחרי ארה"ב ברחבי העולם" ודרשה למנוע הצבת טילים אמריקאיים על אדמת גרמניה. דובר המפלגה הסוציאל-דמוקרטית הגרמנית, חבר הפרלמנט ראלף סטגנר, נתקבל בקריאות בוז בעת שאמר: "אנו לא יכולים להשלים עם העובדה שפופוליסטים השתלטו על תנועת השלום הגרמנית".

רבבות מפגינים ברחבי אירופה קראו (5.10) להפסקת אש ברצועת עזה ובלבנון במחאות שהתקיימו לציון שנה למלחמה. ההפגנות נערכו במאות ערים ברחבי אירופה, מדבלין ועד בודפשט, בדרישה להפסיק את המלחמה ואת הטבח ולהכיר בזכויות הלאומיות של העם הפלסטיני.

אחת ההפגנות הגדולות ביותר צעדה במרכז לונדון. השתתפו בה כ-40 אלף, על פי הדיווח בעיתון "מורנינג סטאר". המפגינים קראו: "הפסקת אש עכשיו" ו"הפסיקו להפציץ בתי חולים, הפסיקו להפציץ אזרחים". המוחים הפגינו גם מול מטה בנק ברקליס – "השותף לפשעים של ישראל". המפגינים הפנו את זעמם גם כלפי ראש הממשלה קיר סטרמר ממפלגת הלייבור, שקרא להפסקת אש מיידית ואף הקפיא חלק מרישיונות יצוא הנשק לישראל – אך ממשיך לגבות את ממשלת הימין של נתניהו. "לסטרמר יש דם על הידיים", נכתב על כמה מהשלטים בהפגנה.

באדינבורו, סקוטלנד, השתתפו אלפים בצעדה שקטה לזכר יותר מ-41 אלף הפלסטינים שנהרגו ברצועת עזה. מארגני המחאה קראו להפסקת אש ותבעו מממשלות בריטניה וסקוטלנד להטיל סנקציות על ישראל. זאת לאחר שבדו"ח שפרסם לאחרונה הארגון אוקספס, על בסיס נתונים של האו"ם, נכתב ש-11 אלף ילדים נהרגו בעזה – יותר מכל סכסוך אחר ב-18 השנים האחרונות.

לפי הדיווח בעיתון האיטלקי "איל מניפסטו", ברומא התאספו כ-10 אלף מפגינים להפגנת סולידריות עם העם הפלסטיני ונגד המלחמה. המחאה בבירה האיטלקית נערכה למרות איסור שהטילה ממשלת הימין הקיצוני בראשות ג'ורג'יה מלוני. באופן רשמי טענו הרשויות, כי האיסור הוטל בשל אי-יכולתה של המשטרה לערוב לביטחונם של המפגינים, אך הסיבה הלא-רשמית היא רצונן למנוע הפגנות נגד המלחמה. בתום ההפגנה התפתחו עימותים קשים בין מפגינים לבין שוטרים. המשטרה השתמשה בכמת"זיות ובגז מדמיע כדי לפזרם. בעימותים נעצרו לפחות 40 מפגינים. לטענת המשטרה האיטלקית, 30 שוטרים נפצעו.

בפריס השתתפו רבבות בצעדה שיצאה מכיכר הרפובליקה בדרישה להפסקת אש. לפי העיתון "הומינטה", אל המחאות הצטרפו צירי האסיפה הלאומית מסיעת החזית העממית החדשה, ביניהם קומוניסטים, סוציאליסטים וירוקים. במקביל

ממשלת הימין מבטיחה עוד דם ומלחמה

עוד הדגישה חד"ש, כי ההסלמה בלבנון והסכנה בהחרפת העימות מול איראן "מגשימות את חזונו של נתניהו ושותפיו – מלחמת נצח שהולכת ומסלימה, שתבסס את מעמדה של ישראל ככוח מדכא במזרח התיכון, בגיבוי ארה"ב. ממשלת המתנחלים מתכננת את הכיבוש המלא של רצועת עזה, ואולי גם של דרום לבנון – ואת הרחבת חזון ארץ ישראל השלמה. חזון נתניהו ושותפיו מרחיק כל סיכוי לשלום ולהסדר עם הפלסטינים ועמי האזור. בחזון הזה אין עסקה שתחזיר את החטופים. הם מעדיפים להקריב אותם למוות במנהרות." "פתרונות צבאיים אולי נראים מפתים בזמן המייד, אבל בטווח הארוך הדבר היחיד שיכול לשמור על חייהם של אזרחי ישראל, הוא פתרון מדיני וסיום הכיבוש. ממשלת נתניהו לא מציעה לנו שום עתיד מעבר למוות דם ואש. החברה בישראל כולה, ערבים ויהודים, חייבת ליצור אלטרנטיבה פוליטית שמציעה שלום המבוסס על סיום הכיבוש, שיקום עזה, והקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד מדינת ישראל. נדרש שינוי כיוון עכשיו", סיכם גילוי הדעת של חד"ש.

האירועים לציון שנה לטבח בעוטף עזה ולתחילת המלחמה נפתחו בשני (7.10) בבוקר בשעה 06:29, עם "צפירת השכמה" בת שתי דקות שהשמיעו בני משפחות החטופים, המוחזקים בשבי, בעשרות מוקדים ברחבי הארץ. מחאות גדולות נערכו באותו יום ליד שער בגין בקריה בתל-אביב ומחוץ למעון ראש הממשלה בירושלים. שוטרים מנעו מהמשתתפים להתקדם לאורך רחוב עזה. ממשלת המשפחות להחזרת החטופים נמסר: "היום לפני שנה בדיוק נחטפו מאות אנשים בפיגועי ממיטותיהם, ממסיבה בה חגגו את החיים או מבסיס הצבאי. 101 מהם עדיין מוחזקים בשבי החמאס בעזה". בעשרות מוקדים השתתפו אלפים ב"שרשרות ידיים" ביוזמת "בונות אלטרנטיבה" וקרובי החטופים. כמה מאות אנשים התאספו בכיכרות ברחבי הארץ וערכו מיצג אנושי משותף לזכר האסון. החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש) פרסמה גילוי דעת בו נאמר: "שנה אחרי מתקפת 7 באוקטובר שהובילה חמאס, אנחנו מתאבלים על כל מי שנרצחו, נחטפו ונפצעו במתקפה נפשעת על יישובי העוטף. שום דבר לא יכול להצדיק פגיעה כה מסיבית באזרחים, אשר צריכים להיות מחוץ למעגל הדמים. אותו יום ערער את הביטחון של כל אזרחי ישראל ושל תושבי האזור כולו, ושבר את האשליה שניתן להמשיך במדיניות של כיבוש ודיכוי לנצח, בלי אופק של שינוי. המתקפה היא פתחה את השנה המדממת ביותר בסכסוך הישראלי-פלסטיני, שנה של מלחמת השמדה בלתי נגמרת בעזה, של הסלמה אזורית, של עקירה של מיליוני אנשים מבתים ושל אלפי ילדים מתים".

בנק"י תל אביב
כנס נוער נגד המלחמה
 בהשתתפות ח"כ איימן עודה, רים חזאן
 ומנכ"ל שוברים שתיקה נדב ויסמן
 יום חמישי 10.10 | 19:00 | אחד העם 70

חד"ש תל אביב
אסיפה שנתית
 בהשתתפות מזכיר חד"ש אמג'ד שביטה
 יום שלישי 15.10 | 18:30 | אחד העם 70

חד"ש סטודנטים
מחנה הסטודנטים ע"ש תאופיק זיאד
 18-19 באוקטובר | גבעת חביבה
 פרטים והרשמה - ברשתות החברתיות

השבוע לפי איתי בנימיני
 הציור השבועי ל-לד
 עזרו לנו לפצוא את
 נשיא מדינת ישראל

זו הדרך ברשתות החברתיות

- וואטסאפ**

- טוויטר**

- פייסבוק**

- אינסטגרם**

- טלגרם**

